

Päivikki Mysirlakis

Ohjattu vertaistukiryhmä huostaan otettujen lasten vanhemmille

Joiden nuoret karkailevat sijaishuoltopaikasta

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Sosionomi

Sosiaalialan koulutusohjelma

Opinnäytetyö

6.4.2015

Tekijä Otsikko Sivumäärä Aika	Päivikki Mysirlakis Ohjattu vertaistukiryhmä huostaan otettujen lasten vanhemmille – joiden nuoret karkailevat sijaishuoltopaikasta 29 sivua + 2 liitettä 6.4.2015
Tutkinto	Sosionomi (AMK)
Koulutusohjelma	Sosiaalialan koulutusohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	Sosiaaliala
Ohjaajat	Lehtori Arto Salonen Lehtori Aini Ronkainen
<p>Opinnäytetyön tavoitteena oli tarjota vertaistukiryhmätoimintaa huostaan otettujen lasten vanhemmille. Tämä vertaistukiryhmä oli suunnattu vanhemmille, joiden nuori karkailee sijaishuoltopaikasta. Tekijä ehdotti ryhmän perustamista Suomen kasvatus- ja perheneuvontaliiton ja Sininauhaliiton Voikukkia-verkostohankkeelle. Ryhmät kokoontuivat Suomen kasvatus- ja perheneuvontaliiton tiloissa. Suunniteltuja ryhmä tapaamisia oli yhteensä viisi kertaa ja ryhmään osallistui viisi huostaan otetun lapsen vanhempaa. Vertaistukiryhmässä vanhempien on mahdollisuus jakaa kokemuksia ja tunteita. Vanhempia yhdisti vahvasti huoli omasta lapsestaan, joka korostui lapsen ollessa karkuteillä sijaishuoltopaikasta. Vertaistuen merkitys korostuu siinä, että ihminen saa kokemuksen siitä, että on muitakin jotka ovat samankaltaisessa tilanteessa. Vertaistukiryhmissä emotionaalinen tuki on merkittävää.</p> <p>Ryhmätapaamisia ohjasi dialoginen lähestymistapa, joka on tämän työn teoreettinen viitekehys. Dialoginen lähestymistapa tarkoittaa vuorovaikutusta ja tasavertaista sekä vastavuoroista kohtaamista sosiaalialan asiakastyössä. Dialogisuutta lähestyn sinä - minä suhteen kautta, sekä kuinka tämä toteutuu vertaistukiryhmätoiminnassa. Dialogisuus ei tarkoita vain yhteisen ymmärryksen lisääntymistä, vaan siinä on tilaa erilaisille näkökulmille. Ryhmän ohjaaja koki tämän lähestymistavan tärkeänä ja omalta osaltaan halusi omassa vuorovaikutuksessa pyrkiä tähän. Luottamuksellisuus oli ryhmätoiminnan kannalta tärkeää ja luottamuksellisuus syntyy aidosta kohtaamisesta.</p> <p>Nuorten karkailu sijaishuoltopaikoista on yleistä. Aiheesta ei kuitenkaan ole minkäänlaista rekisteriä, josta voisi selvittää kuinka paljon todellisuudessa nuoret karkailevat sijaishuolto paikoista. Työntekijöiden ja viranomaisten suhtautuminen nuorten karkailuun vaihtelee paljon. Tähän ongelmaan meillä ei ole Suomessa yhtenäistä toimintamallia.</p> <p>Ryhmään osallistuneet vanhemmat antoivat palautekyselyn muodossa palautetta ryhmätoiminnasta. Palautteen perusteella vanhemmat kokivat tulleen tervetulleeksi ryhmään ja luottamuksellinen ilmapiiri ryhmässä mahdollisti sen, että ryhmässä pystyi puhumaan hyvin vaikeista asioista. Vanhempien palautteen perusteella voidaan todeta, että ohjattu vertaistukiryhmä antoi tarvittavaa tukea vanhemmille.</p>	
Avainsanat	Vertaistuki, vanhemmuus, vertaistukiryhmä ja dialogisuus

Author Title Number of Pages Date	Päivikki Mysirlakis Guided Peer Group for Parents Whose Children are Committed to Care 29 pages + 2 appendices 6 April 2015
Degree	Bachelor of Social Services
Degree Programme	Degree Programme in Social Services
Specialisation option	Social Services
Instructor's	Arto Salonen Lecturer Aini Ronkainen Lecturer
<p>The aim of this thesis was to offer a peer group for parents whose children's were in "child committed to care" group. The group was for parents whose children were escaping from the foster care. The idea for the group came from the author. There were five meetings and five parents who took part in the meetings. In the peer group the parents had an opportunity to share their experiences and feelings. The meaning of peer group is that when people are in the same situation, they can talk with a person who is in the same situation. Emotional support is important with this kind of group.</p> <p>One of the aspects of this study was a dialogical point of view. Dialogical aspect means equal interaction where the both sides are in equal relation. The author was studying how the dialogical aspect worked in the peer group. The meaning of a dialogical aspect is to give space for different kind of perspectives and the group director experienced it in a really good way.</p> <p>Escaping from the foster care is very typical for children. There is no register for this subject, so we do not know how much these children are running away in reality. The reaction for the escaping chances between the employee and authority. In Finland there is no common procedure for these kinds of situations.</p> <p>At the end of the peer group the parents gave feedback for the group director via a survey. Based on the feedback the parents felt themselves welcome and the atmosphere was confidential which made the discussions easy in the group. As a result we can say that the group gave the needed support for the parents and it was successful.</p>	
Keywords	Peer support, peer group, parenthood and dialogical aspect

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Nuorten karkailu sijaishuoltopaikoista ja siitä aiheutuva huoli	2
2.1	Mahdollisia vaaratilanteita karkailun aikana	2
2.2	Vanhemman huoli ja kriisi	3
2.3	Vanhemman tukeminen lapsen sijoituksen aikana	5
2.4	Vanhemman kokemuksia sijaishuollon aikana tarjoamasta tuesta	6
3	Dialogia	8
3.1	Dialoginen vuorovaikutus	8
3.2	Dialoginen kohtaaminen	9
4	Ryhmätoiminnan prosessi	11
4.1	Taustaa ryhmän perustamista varten	11
4.2	Ryhmän perustaminen	12
4.3	Ryhmätoimintaan osallistuneet vanhemmat	13
4.4	Ryhmätoiminnan tavoitteet	13
5	Ryhmäntapaamisten suunnittelu ja toteutus	14
5.1	Ensimmäinen ryhmätapaaminen	15
5.2	Toinen ryhmätapaaminen	16
5.3	Kolmas ryhmätapaaminen	17
5.4	Neljäs ryhmätapaaminen	18
5.5	Viides ryhmätapaaminen	19
6	Palaute ryhmän toiminnasta	21
7	Pohdinta ja johtopäätökset	29
Liitteet		
Liite 1. Ryhmäkutsu		
Liite 2. Loppupalautekysely		

1 Johdanto

Tämän opinnäytetyön nimi on ohjattu vertaistukiryhmä sijoitettujen nuorten vanhemmille. Työelämän kumppanina toimii Suomen kasvatus- ja perheneuvontaliiton ja Sininauhaliiton Voikukkia -verkostohanke. Nuorten karkailu sijaishuoltopaikoista on tuttu ilmiö, jota on tutkittu vähän. Nuorten karkailua on tutkittu lähinnä työntekijöiden näkökulmasta, mutta vanhempien näkökulmaa ei tutkimuksista kovinkaan paljoa löytynyt. Opinnäytetyö toteutettiin toiminnallisilla menetelmillä, jossa keskustelulla oli myös tärkeä osa ryhmäprosessia. Ohjattu vertaistukiryhmä kokoontui yhteensä viisi kertaa Suomen kasvatus- ja perheneuvontaliiton tiloissa. Vanhempia osallistui ryhmään yhteensä viisi ja suurin ryhmään osallistuneiden määrä olisi voinut olla kuusi vanhempaa. Aikaisemmin ei ole toteutettu ohjattua vertaistukiryhmää laitoksista karkailevien nuorten vanhemmille, eli tämä oli pilottiryhmä ja sen vuoksi osallistujina määrä oli suunnitellusti pienempi.

Vanhemman on tärkeä saada tukea lapsen sijoituksen aikana. Kun vanhempi saa riittävästi tukea on hänen helpompi hyväksyä nuoren sijoitus ja antaa nuorelle luvan kiinnittyä sijaishuoltopaikkaan. Yhteistyö sijaishuoltopaikan ja muiden yhteistyöverkostojen kanssa on tärkeää. Tällä hetkellä ei ole tarjottavissa järjestelmällistä tukea vanhemmille lapsen sijoituksen aikana. Voikukkia -verkostohanke kouluttaa sijoitettujen lasten vanhempien kanssa työskenteleviä sosiaali- ja terveysalan ammattilaisia ohjaamaan vertaistukiryhmiä. Vanhemmat, jotka ovat itse käyneet vertaistukiryhmän voivat myös kouluttautua vertaisohjaajiksi ja toimia ammatillisen vertaistukiryhmä ohjaajan rinnalla.

Nuoren karkailu sijaishuoltopaikasta vaikuttaa vanhemman elämänhallintaan. Huoli lapsesta vaikuttaa vanhemman jaksamiseen ja arjesta selviytymiseen. Etenkin jos nuoren karkailu on toistuvaa. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tukea vanhempia, sekä auttaa heitä selviytymään arjessa vertaistukiryhmän avulla. Vertaistukiryhmässä on mahdollista käydä läpi tunteita, esimerkiksi huolta ja pelkoa, sekä pettymistä ja turhautumista joka liittyy lapsen karkailuun. Ohjatussa vertaistukiryhmässä vanhemmat voivat voimaantua ja saada kokemuksen että he eivät ole yksin ongelman kanssa.

2 Nuorten karkailu sijaishuoltopaikoista ja siitä aiheutuva huoli

Nuorten luvattomat poissaolot tarkoittavat sitä, kun nuori karkaa sijaishuoltopaikasta tai jättää palaamatta sijaishuoltopaikkaan esimerkiksi kotilomien jälkeen. Tämä aiheuttaa huolta lastensuojelulaitosten työntekijöissä, sosiaalityöntekijässä, nuoren perheessä ja muissa viranomaisissa, jotka ovat olleet mukana nuoreen liittyvän karkailun johdosta. Huolen lisäksi siihen saattaa liittyä muita tunteita, kuten suuttumusta, turhautumista, epätoivoa ja keinottomuutta. (Lehtonen 2013: 4.) Näitä tunteita voivat kokea myös sijaishuoltopaikan työntekijät sekä vanhemmat.

Lapsen huostaanotto on aiheellinen jos lapsella on huonot kasvuolosuhteet ja puutteita huolenpidossa, jotka uhkaavat vakavasti vaarantaa lapsen terveyttä ja kehitystä. Taikka lapsi vaarantaa itse terveyttään käyttämällä esimerkiksi päihteitä tai tekemällä rikollisen teon tai muulla tavalla vaarantaa omaa kasvuaan ja kehitystään. Lastensuojelutyön viimeisin keino turvata lapsen kasvu ja kehitys on lapsen huostaanotto. Jos lapsen edun mukaista on jatkaa huostaanottoa ja sijoittaa lapsi kodin ulkopuolelle, tulee näin turvata lapsen elämäntilanne. (Lastensuojelun käsikirja 2015.) Nuoriso-ikäisiä lapsia harvemmin sijoitetaan sijaisperheisiin, koska monesti nuoret saattavat käyttäytyä haastavasti ja lisäksi heillä voi olla päihde- ja mielenterveysongelmia tai neurologisia sairauksia. Tästä syystä nuoret usein sijoitetaan lastensuojelulaitoksiin.

2.1 Mahdollisia vaaratilanteita karkailun aikana

Nuoret ovat karkureissujen aikana suuremmassa vaarassa joutua erilaisiin vaaratilanteisiin. Toiset nuoret ovat käyttäneet karkureissujen aikana päihteitä ja ovat tehneet rikoksia tai ovat joutuneet itse rikoksen uhriksi. Joutuminen seksuaalisen hyväksikäytön kohteeksi kasvaa luvattomilla karkureissuilla. Toki riippuen siitä missä nuori viettää aikaansa karkureissujen aikana vaikuttaa osaltaan edellä mainittuihin vaaratilanteisiin. Tutussa ja turvallisessa kaveripiirissä riski joutua erilaisiin vaaratilanteisiin on pienempi. Kun taas nuoren joka liikkuu vieraassa ympäristössä ja epämääräisessä porukassa, josta hän ei entuudestaan tunne ketään. (Lehtonen 2013: 32.) Nämä seikat luonnollisesti lisäävät aikuisten huolta nuoresta.

Lastensuojelulaitosten työntekijöiden mielestä karkaamiset johtuvat nuorten pahasta olost. Työntekijät tuovat esille myös konkreettisia syitä karkaamiselle kuten, nuoret

karkaavat tavatakseen kavereitaan. Muita syitä nuorten luvattomille poissaoloille olivat muun muassa päihteidenkäyttö, psyykkiset ja käyttäytymiseen liittyvät ongelmat. Nämä ovat usein niitä asioita, joihin sijoituksen aikana pyritään saamaan myönteistä muutosta nuoressa. Nuoret voivat karkaamisella vastustaa laitoksen sääntöjä tai rajoittamistoimenpiteitä. Joskus voidaan puhua myös ryhmäilmiöstä, jolloin laitoksen nuoret yhdessä päättävät karata. Nuoret voivat karata myös biologisten perheidensä luokse. Nuoret saattavat ikävöidä vanhempia ja sisarusiaan, sekä olla huolissaan perheestään ja heidän selviytymisestä. (Lehtonen 2013: 20.)

Nuorten omaa mielipidettä on jonkin verran selvitetty ja heidän näkemyksiään karkaamiseen johtaneista syistä. Nuoret mainitsivat yhdeksi syyksi laitoksen ulkopuoliset vetovoimat kuten, viettää aikaa kavereiden kanssa ja juhlia. Nuoret kantoivat huolta kavereistaan ja kokivat haluavansa auttaa heitä. Nuoret olivat huolissaan omasta perheestään ja sen vuoksi karkasivat kotiin. Kotilomien aikana nuori saattoi riitaantua vanhempiensa kanssa ja sen vuoksi karkasi kotilomilta. Nuoret saattoivat karata tavatakseen tyttö tai poikaystäväänsä. Nuorten halu käyttää päihteitä oli yksi asia karkaamiselle. Laitokseen säännöt saatettiin kokea liian tiukoiksi tai erilaisten ristiriitatilanteiden syntyminen työntekijöiden kanssa. Osa karkaamisista ei ollut ennakoon suunniteltu vaan tapahtuivat spontaanisti, eivätkä nuoret silloin määrittäneet erityistä syytä karkaamiselle. Nuoret aikuiset joilla oli kokemusta sijaishuollosta, toivat myös esille oman pahan olon, jota oli vaikea määritellä. Laitoksissa siihen ei osattu suhtautua riittävällä ymmärryksellä. (Lehtonen 2013: 22.)

Nuorten luvattomat poissaolot haastavat lastensuojelun työntekijät, sosiaalityöntekijät, muut viranomaiset ja nuoren vanhemmat ja läheiset pohtimaan kuinka he voisivat paremmin vastaisuudessa vastata nuoren yksilöllisiin tarpeisiin ja oppisivat kuulemaan nuorta ja hänen omia ajatuksiaan sekä mielipiteitään. Luvattomat poissaolot ovat riski nuoren kasvuille ja kehitykselle.

2.2 Vanhemman huoli ja kriisi

Nuoren luvattomat poissaolot koskettavat myös niitä vanhempia, jotka ovat huolissaan lapsesta, joka karkailee laitoksesta. Sosiaalityöntekijät ovatkin kokeneet toisten vanhempien olevan huolissaan karkailevasta lapsesta. Vanhemmat jotka ovat huolissaan lapsesta pitävät myös tiivistä yhteyttä sosiaalityöntekijään ja sijaishuoltopaikkaan. Nuo-

ret jotka toistuvasti karkailevat laitoksista aiheuttavat erityistä huolta työntekijöissä, vanhemmissa ja nuoren läheisissä. (Lehtonen 2013: 28.)

Tässä opinnäytetyössä tavoitteena onkin tarjota vanhemmille paikka jossa voi keskustella avoimesti niistä tunteista, jotka vahvasti koskettavat juuri sitä ongelmaa, jolloin nuori karkailee sijaishuoltopaikasta. Vanhempi on saattanut ajatella, että sijaishuolto pystyy vastaamaan nuoren turvallisesta kasvusta ja kehityksestä. Vanhempi saattaa kokea pettymyksen tunteita myös sijaishuoltopaikkaa kohtaan, koska karkaamisia ei voida täysin estää.

Lapsen sijoittaminen kodin ulkopuolelle on aina kriisi lapselle, vanhemmille ja läheisille. Tässä tilanteessa kaikki osapuolet tarvitsisivat tukea omaan elämäntilanteeseen. Vanhempien kokemuksen mukaan tarjottu tuki on ollut riittämätöntä ja he ovatkin kokeneet jäävänsä yksin. (Kujala 2003: 9.) Vanhemman on vaikeampi ottaa tukea vastaan sosiaalityöntekijältä, joka on valmistellut lapsen huostaanottoa. Erityisesti silloin kun vanhemmalla ja sosiaalityöntekijällä on ollut eriävät mielipiteet liittyen lapsen sijoittamiseen kodin ulkopuolelle. Tämän vuoksi tuen järjestäminen muulla tavoin voisi olla aiheellista. Vanhemmalle voitaisiin tarjota tukea esimerkiksi järjestöistä, jotka eivät toimi viranomaisina. Vaikka huostaanotto olisi tehty vanhemman kanssa hyvässä yhteistyössä, silti vanhempi tarvitsee tukea muuttuneeseen elämäntilanteeseen. Lapsen sijoittaminen on kriisi, ja vanhemmalle tulisi tarjota riittävän pitkäkestoista tukea oman kriisinsä työstämiseen. Vanhempi pystyy silloin paremmin vastaamaan lapsensa tarpeisiin ja tukemaan lastaan. (Kujala 2003: 11.)

Hyvät aikuiset,

Se on lapsen edun mukaista, että vanhempi saa myös apua ja tukea. Vanhemman pitäisi päästä vertaisryhmään puhumaan. Vanhemmat saisivat vertaistukea siihen omaan pahaan oloonsa ja apua tai vastauksia niihin kysymyksiin, joita heillä on. Se on lapselle parhaaksi, ettei vanhempi kaada sitä kaikkea omaa tuskaansa ja pahaa oloaan lapsen tai sijaishuollon niskaan. Se taas vaikeuttaa lapsen oloa.

Lapsi tuntisi turvaa siitä, että vanhempi saa apua, ja lapsi tarvitsee tiedon siitä, että se vanhempikin pystyy puhumaan, eikä kaada niitä kaikkia asioita lapsen niskaan.

Sijoituspaikan tai sosiaalityöntekijän pitäisi houkutella vanhemmat vertaisryhmiin. Jos ne tuntuvat olevan vihaisia vanhemmalle, joku sosiaalitoimistosta voisi olla yhteyshenkilönä siihen vanhempaan ja kertoisi eri mahdollisuuksista, joita on tarjolla. Eli kertoisi siitä tukiryhmästä tai joistain terapiamahdollisuuksista tai pyytäisi vanhemman käymään siellä sosiaalitoimistolla juttelemassa siitä, mikä hänelle olisi paras ratkaisu.

Työntekijän pitää ainakin kerran johdattaa se vanhempi johonkin puhumaan. Et se ois ainakin se yksi kerta, koska siitä se sitten lähtis.

Vanhemman on vaikea lähteä ensimmäistä kertaa. Kait sitä pelottaa ja jännittää ja tuntee varmaan häpeää siitä, että hänen lapsensa on viety pois. Mutta jos se pääsisi kerran siihen tukiryhmään, niin se huomaisi, että siellä on muitakin, joilta on lapset viety pois. Se auttaisi, ja se voisi auttaa vanhempaa jatkamaan käymään siellä, ja se vanhempi saisi sitä kautta omaa tukea.

Kun nuori näkee, että vanhempi saa apua, niin nuori voi itsekin ottaa helpommin tukea vastaa. (Selviytyjät-tiimi 2012: 52.)

2.3 Vanhemman tukeminen lapsen sijoituksen aikana

Seuraavassa luvussa kuvaillaan tutkija Miia Pitkäsen sijoituksen aikainen sosiaalityö vanhempien kuntoutumisen tukena -hanketta. Hankkeen nimi on ammattilaisen ajatuk-sia vanhempien kuntoutumisen tukemiseksi lapsen sijoituksen aikana. Työntekijät nos-tivat esille ajoittain riittämättömät resurssit vanhempien kanssa työskentelyyn. Työnte-kijät toivat esille työajan kohdentamiseen vanhempien kanssa työskentelyyn ristiriitai-sena, koska ensisijaisesti lapset ja heidän asiansa ovat etusijalla. Vanhemmat saattoi-vat pettyä, koska eivät mahtuneet osaksi lastensuojelutyöskentelyyn.

Sosiaalityöntekijät eivät resurssi pulan vuoksi ehdi tapaamaan vanhempia riittävän usein. Laitosten työntekijöillä oli selvemmin kuva perheen tilanteesta kuin vastuu sosi-aalityöntekijällä, koska ovat lasten asioissa useimmin yhteydessä perheeseen. Sosiaa-lityöntekijät kertoivat, että on mahdotonta tehdä kuntoutumista edistävää työtä kaikkien vanhempien kanssa ja oleellisesti tähän vaikuttaa riittämättömät resurssit. Lisäksi yh-teistyö vanhemman hoitavien tahojen kanssa oli haastavaa riittämättömien resurssien vuoksi. Kuitenkin sijaishuoltopaikan näkökulmasta olisi ollut tärkeää voida kertoa lap-selle, että hänen vanhempansa saa myös riittävästi tukea omaan tilanteeseensa. (Pit-känen 2011a: 2.)

Haastatellut työntekijät kuitenkin pitivät yleisesti tärkeänä työskentelyä lasten vanhem-pien kanssa sijoituksen aikana. Vastaanottolaitokset korostivat vanhempien kanssa työskentelyä ja kertoivat sen olevan hyvin tiivistä. Vastaanottolaitoksissa kohtaamisia vanhemman kanssa tulee paljon ja työntekijät ovat helpommin saatavilla. Lisäksi toisis-sa vastaanottolaitoksissa vanhemmille järjestettiin vertaistukiryhmiä. Lapsen siirtyessä jatkosijoituspaikkaan työntekijät näkivät tärkeänä päällekkäistyöskentelyn jatkosijoitus-paikan kanssa. Työntekijät kuvasivat, että siirryttäessä pidempi aikaiseen jatkosijoitus-

paikkaan muutos saattaa olla todella suuri, jos tämän jälkeen kukaan ei ota vastuuta vanhemman kanssa työskentelystä ja tukemisesta. (Pitkänen 2011a: 3.)

Vastaanottolaitoksissa nähtiin vanhempien verkostot nivoutuvan sujuvasti osaksi työskentelyä. Lisäksi työntekijät kokivat toimivansa ”sillan rakentajina” perheen ja ammatillisten toimijoiden kanssa. Lastenkodin työntekijät toivoivat parityönä tehtävää työtä vanhempien kanssa ja prosessityön toivottiin olevan tiiviimpää. (Pitkänen 2011a: 5.) Laitosten erityistyöntekijät näkivät haasteena vanhempien motivoitumisen yhteistyöhön ja riittämättömät resurssit suunnitelmalliseen perheiden kanssa tehtävään työhön. Laitosten työntekijät näkivätkin yhdeksi tärkeäksi asiaksi vanhempien motivoimisen työskentelyyn. Vanhemman sitoutuminen ja myönteistä asennetta pidettiin tärkeinä tekijöinä hyvälle yhteistyölle. Motivoitumisen haasteena nähtiin vanhemman akuutti päihde- tai mielenterveysongelma ja erityisesti silloin jos vanhempi ei tunnista tätä ongelmaa.

Ammattilaisten haastatteluissa tuli esille, ettei vanhempien kanssa työskentelyä koordinoi tällä hetkellä riittävästi mikään tahon. Vanhempien kanssa työskentelyn tueksi nähtiin tärkeänä tehdä vanhemmalle asiakas suunnitelma. Joka selkeyttäisi vanhemmalle lastensuojelutyötä ja sen nähtiin olevan työskentelyä ryhdistävänä toimintana. Vanhemman asiakassuunnitelma tulee tehdä vanhemman kuntoutumisen tukemiseksi ja siinä tulee myös määritellä keinot, miten vanhempaa tuetaan. Yhteisenä ymmärryksenä oli kuitenkin, että työskentely vanhempien kanssa oli tärkeää ja vanhemmat tarvitsivat selkeämmän paikan sijoituksen aikaisessa työskentelyssä. Sijaishuollossa tarvittaisiin työntekijä, joka työskentelisi vanhemman kanssa ja tukisi vanhempaa. Tällä hetkellä vanhempien tukeminen nähtiin olevan tuuliajoilla ja työntekijät kokivat riittämättömyyttä. (Pitkänen 2011a: 6–7.)

2.4 Vanhemman kokemuksia sijaishuollon aikana tarjoamasta tuesta

Miia Pitkäsen tutkimuksessa kuvataan vanhempien kokemuksia lastensuojelutyöstä ja vanhemmuudesta lapsen sijoituksen aikana. Aineistossa on haastateltu 14 vanhempaa joiden lapsi on huostaan otettu. Vanhemman kuntoutumisen tuki näyttäytyi sijaishuollossa vähäisenä. Vastuusosiaalityöntekijän nähtiin olevan enimmäkseen lasta varten ja työntekijöille vanhemmalle tarjottava tuki ja moniammatillinen yhteistyö koettiin hyvin pirstaleisena. Vanhemmilta vaadittiin omaa aktiivisuutta tuen saamiseksi. Vanhemmuus koettiin olevan kantavana voimana omassa kuntoutumisessa ja positiivisena asiana oli, kun vanhemmalla oli mahdollisuus kokea oman asemansa ja roolinsa merki-

tyksellisenä. Vanhemmat näkivät tärkeänä, kun saivat mahdollisuuden olla vaikuttamassa joihinkin lasta koskeviin asioihin ja ratkaisuihin (Pitkänen 2011b: 7.) Tässä korostuukin avoin yhteistyö vanhempien, sosiaalityöntekijän ja sijaishuollon välillä.

Vanhemmat kuvailivat sijoituksen aikaisen työskentelyn ja tukemisen hyvin epäselvänä. Vanhemmat toivat kehittämis ehdotuksessa esille, että vanhemmalle olisi osoitettu työntekijä, joka tukisi vanhempaa lapsen sijoituksen aikana. Vanhemmat korostivat oman sitoutumisen yhteiseen työskentelyyn, jossa se kohdentuisi vanhemman tukemiseen. Vanhemmat toivat myös esille, että tuen ja avun hakeminen yksin tuntuu liian vaikealta. (Pitkänen 2011b: 108.)

3 Dialogia

Dialogia tarkoittaa yleisesti keskustelua, vuoropuhelua ja kaksinpuhelua. Dialogia ja dialogisuus eroavat toisistaan siten, että dialogi saattaa olla yksinpuhelua, vaikka kysymyksessä olisikin kaksi osapuolta. Kaikki dialogia ei siis välttämättä ole dialogista vuorovaikutusta vaikka kummatkin osapuolet jakaisivat sosiaalisia ja kulttuurisia merkityksiä. Dialogisuus taas perustuu siihen, että kummatkin osapuolet ovat aidossa vastavuoroisessa suhteessa. (Mönkkönen 2002: 33–34.)

3.1 Dialoginen vuorovaikutus

Dialogista vuorovaikutusta tarkastellaan Kaarina Mönkkösen väitöskirjan pohjalta, kuinka dialoginen vuorovaikutus voi toteutua ohjatussa vertaistukiryhmässä. Mönkkönen kuvaa tutkimustuloksia teoreettisten vuorovaikutusorientaatioiden näkökulmista käsin, jotka ovat asiantuntijakeskeinen, asiakaskeskeinen ja dialoginen vuorovaikutusorientaatio. Näitä kaikkia orientaatioita tarvitaan sosiaalialalla, eikä niistä mikään ole toista huonompi. Monesti nämä erilaiset orientaatiot saattavat olla yhtä aikaa läsnä vuorovaikutustilanteessa. Dialoginen vuorovaikutusorientaatio on tätä työtä ohjaava näkökulma, jota tarkastellaan lähemmin. Mönkkönen kuvaa, että yksi este dialogiselle vuorovaikutukselle on työntekijän ajatus ja uskomus asiakassuhteessa ilmenneiden ongelmien jäsentyvän asiakkaan ongelmiksi. Työntekijän ja asiakassuhteen toimivuus taas näyttäytyy siten, että se on työntekijän ansiota. (Mönkkönen 2002: 16.) Onnistunut ohjattu vertaistukiryhmä ei johdu ainoastaan taitavasta ryhmänohjaajasta, vaan merkityksellistä sille on ryhmään osallistuneet vanhemmat.

Dialogisessa vuorovaikutuksessa on pyritty tuomaan esille vastavuoroisuuden, tasavertaisuuden sekä yhteisen ymmärryksen rakentumisen merkitys vuorovaikutustilanteissa. Dialoginen vuorovaikutusorientaatio mahdollistaa myös vallan ja vastuun näkyväksi tekemisen sosiaalialalla. (Mönkkönen 2012: 16.) Aina asiakassuhteissa ei synny aitoa kohtaamista, vaan siinä voi olla läsnä valtasuhde tai peli, vaikka työntekijä omaisi erilaisia kommunikaatitaitoja. Voidaan siis todeta, että dialoginen suhde asiakastyössä ei välttämättä aina toteudu. (Mönkkönen 2002: 34.) Dialogisuus kutsuu esiin eriyäänisyyden ja eikä se ole pelkästään yhteistä ymmärrystä. Eriyäänisyyden kautta on mahdollista tarkastella asioita ja saada niihin uusia näkökulmia (Mönkkönen 2002: 56). Ohjatun vertaistukiryhmän tavoitteena ei ole ainoastaan yhteisen ymmärryksen lisääminen,

vaan juuri jokaisen ryhmäläisen oman äänen esille tulo. Jokainen ihminen tarkastelee ja tulkitsee elämäänsä oman historian ja kokemustensa kautta, näiden erilaisten äänien ja kokemusten näkyväksi tekeminen, voi antaa muille ryhmään osallistuville uudenlaisia merkityksiä ja näkökulmia.

3.2 Dialoginen kohtaaminen

Martin Buber tarkastelee autenttista dialogista kohtaamista minä - sinä suhteen kautta. Buber korostaa juuri minä - sinä suhdetta, eli lähtökohtaisesti minä kohtaan sinut, joka mahdollistaa ihmisten välisen autenttisen dialogisen kohtaamisen. Buber kirjoittaa ”Läsnäolo ei ole jotain häipyvää ja ohimenevää, vaan jotain meitä kohtaavaa, odottavaa ja kestävä” (Buber 1923: 15–16.) ”Minä – sinä suhteen selvä ja kiinteä rakenne, on jokaiselle tuttu, jolla on avoin sydän ja rohkeutta altistaa se, eikä se ole mystinen luonteeltaan” (Buber 1923: 162). Kohtaamistaito ja läsnäolo toisen ihmisen kanssa, edellyttää omien ennakkoluulojen ja asenteiden tunnistamista. Mutta tämä ei yksin riitä, vaan työntekijän tulee ottaa niistä myös vastuu ja käsitellä niistä syntyneitä tunteita sekä ristiriitoja. Tällöin työntekijän omat ennakkoluulot, tunteet ja ristiriidat eivät siirry asiakassuhteisiin. Joka parhaassa tapauksessa mahdollistaa avoimen ja luottamuksellisen dialogisen vuorovaikutussuhteeseen, jossa asiakkaan on mahdollista jakaa kipeitäkin asioita ja ottaa vastaan ymmärrystä sekä tietoa.

Sosiaalialalla asiakkailla voi olla hyvin vaikeita ja arkoja asioita, jotka koskettavat heidän elämäänsä. Silloin myönteisellä ja vastavuoroisella asenneilmapiirillä voidaan rakentaa luottamuksellista yhteistyösuhdetta. Asiakkaan kokemus tulleen aidosti kuuluksi sekä kokemus siitä, että hänestä ollaan oikeasti kiinnostuneita luo asiakkaalle turvallisuutta ja välittämistä. Joka kannattelee ja mahdollistaa luottamuksellisen vuorovaikutussuhteen. (Pehkonen 2011: 179.) Vaikeissakin elämäntilanteissa olevilla ihmisillä on tarve säilyttää kasvonsa ja siinä jokainen työntekijä voi omilla sanoilla ja teoilla auttaa asiakasta. Lisäksi asiakkaan kunnioittava kohtaaminen antaa tilan asiakkaan omanarvontunteen säilyvyydestä. (Pehkonen 2011: 180.) Työntekijä tukee ja sallii asiakkaan erilaisten tunteiden esiin tuomista. Työntekijän tulee olla empaattisena läsnä olevana ihmisenä asiakkaan prosessissa mukana. Sosiaalialalla olemme kosketuksissa ihmisten hädän, huolen ja epäonnistumisen kokemusten kanssa sekä pyrkimyksissä toteuttaa hyvää. (Pehkonen 2011: 184.) Lisäksi monesti ihmisten kokema häpeä ja syyllisyys ovat vahvasti läsnä asiakkaiden elämässä.

Emme kuitenkaan saa liittoutua ongelmien kanssa, vaan meidän tulee havaita ihmisten voimavaroja ja tehdä ne myös asiakkaalle näkyväksi. (Mönkkönen 2002: 87). Sosiaalialalla meillä on kyky havaita asiakkaissa asioita joissa heillä on ongelmia tai mitkä asiat heillä eivät suju. Tärkeää on myös oppia havaitsemaan asioita, joissa asiakas on onnistunut tai mitkä asiat häneltä sujuvat hyvin. Onnistumiset tulisi myös tehdä näkyviksi, koska silloin asiakkaan on helpompi sitoutua muutosprosessiin.

Juha Siitonen kuvailee voimaantumisen taustalla olevaksi näkemykseksi sen, että ihminen kokee itsensä hyväksytyksi ja arvostetuksi sataprosenttisen ihmisarvon pohjalta. Siitonen määrittelee sataprosenttisen ihmisarvon seuraavasti: ”Ihmisarvo on ehdoton, jakamaton ja kaikille yhtäläinen. Se ei vaihtelee yksilön ominaisuuksien, iän, rodun, uskonnon tai taustan mukaan”. Silloin ihmisen luottamus omiin kykyihinsä ja pystyvyysuskomuksiinsa paranevat ja ihminen kykenee vaikuttamaan omaan elämäänsä. (Siitonen 2013: 247.) Dialoginen vuorovaikutus tukee ihmisen voimaantumista, sillä aidossa dialogisessa vuorovaikutuksessa kohtaamme toisen ihmisen arvostavasti ja kunnioittavasti. Toimiessamme ihmisarvolähtöisesti asiakkaita kohtaan kykenemme tukemaan ja vaikuttamaan asiakkaan voimavarojen vapauttamiseen eettisesti kestäväällä tavalla (Siitonen 2013: 247). Voimavarat tulisikin saada näkyviksi ja konkreettiseksi, jotta asiakas kykenee hyödyntämään niitä elämän eri vaiheissa.

4 Ryhmätoiminnan prosessi

Ohjatun vertaistukiryhmän perustamisen idea syntyi siitä, kun pohdin oman kokemukseni pohjalta, mikä itselleni oli kaikkein raskain ja omaa elämäntilannetta kuormittavin vaihe lastensuojeluprosessin aikana. Vaikka yhteistyö sijaishuoltopaikan kanssa oli ollut erittäin tiivistä, kuitenkin nuoren jatkuva karkaileminen vaikutti omaan jaksamiseen, jatkuva huoli ja pelko olivat niin voimakkaasti läsnä arjessa. Oman kokemukseni kautta halusin mahdollistaa vanhemmille ohjatun vertaistukiryhmän, jossa heillä on mahdollisuus jakaa omia kokemuksiaan ja tunteita samankaltaisessa tilanteessa olevien vanhempien kesken.

4.1 Taustaa ryhmän perustamista varten

Olen aikoinani osallistunut Voikukkia-vertaistukiryhmään, joka on tarkoitettu vanhemmille joiden lapsi on huostaan otettu ja sijoitettu kodin ulkopuolelle. Lisäksi olen suorittanut Voikukkia-vertaistukiohjaajan peruskoulutuksen vuonna 2012 sekä osallistunut Voikukkia-vanhempainraati toimintaan ja vuosina 2012-2015 toiminut kokemusasiantuntijana erilaisissa tehtävissä. Voikukkia-hanke ja sen työntekijät olivat minulle entuudestaan tuttuja ja tämän vuoksi olikin luontevaa kysyä hanketta opinnäytetyöni työelämän kumppaniksi. Suomen kasvatus- ja perheneuvontaliiton ja Sininauhaliiton Voikukkia-verkostohanke mahdollisti ryhmän perustamisen. Sain käyttää Suomen kasvatus- ja perheneuvontaliiton tiloja ryhmän ohjaamiseen ja hanke vastasi ryhmään osallistuvien vanhempien tarjoiluista. Tarvittaessa lastenhoitoapua olisi järjestetty vanhempien nuorimmille lapsille ryhmätoiminnan ajaksi. Voikukkia-hankkeen projektisuunnittelija Hanna Hägglundin kanssa kävimme ryhmän perustamiseen liittyviä palavereja ja sovimme ryhmään liittyviä käytännön asioista. Tarvittaessa minulla oli mahdollisuus keskustella Hannan kanssa ryhmään liittyvistä asioista koko ryhmäprosessin ajan.

Ennen ryhmän perustamista olin pohtinut paljon omaa rooliani ryhmän ohjaajana. Ammatillisen osaamisen ja oman kokemustiedon yhteensovittamista pohdin myös eettiseltä kannalta. Oma kokemus lapsen huostaanotosta ja karkailusta sijaishuoltopaikasta ei suoraan anna valmiuksia ohjata vertaistukiryhmää. Oman kriisin käsitteleminen ja työstäminen on täytynyt tehdä itse ennen kuin pystyy toimimaan ryhmässä ohjaajan roolissa. Tärkeänä pidin sitä asiaa, että on saanut itse ohjaajana riittävästi aikaa ja etäisyyttä liittyen oman lapsen huostaanottoon ja sijoitukseen. Lisäksi tulee olla teoreettista tietoa

lastensuojeluprosessista ja siitä kuinka huostaanotto ja lapsen sijoittaminen kodin ulkopuolelle vaikuttaa vanhemmuuteen sekä koko perheen hyvinvointiin. Ryhmän ohjaajalla on vastuu ryhmäläisistä ja sen takia on tärkeä pohtia näitä asioita avoimesti ennen ryhmän perustamista.

4.2 Ryhmän perustaminen

Ennen ryhmän perustamista perehdyin erilaisiin ryhmän perustamiseen liittyviin oppaisiin, joissa korostettiin ryhmään tulijan alkuhaastattelua. Mutta syksyllä olin Keinuhankkeen loppuseminaarissa, jossa Juha Siitonen omassa esityksessään puhui ihmisarvonpuolesta. Oma ymmärrykseni voimaantumisteoriaan syveni ja lisääntyi. Ajattelen, että vanhempi joka ryhmään haluaa osallistua, on sinne myös lämpimästi tervetullut jakamaan omia kokemuksiaan ja ajatuksiaan. Sovin kaikkien ryhmään ilmoittautuneiden vanhempien kanssa, koska voin olla heihin puhelimitse yhteydessä ja näin pystyin itse varaamaan riittävästi aikaa keskustelulle. Keskustelimme nuoren sijoituksesta ja vanhemman tämän hetkisestä tilanteesta. Lisäksi kerroin heille myös itsestäni ja että ohjattu vertaistukiryhmä on toiminnallinen opinnäytetyöni. Keskusteluissa ei ilmennyt mitään siihen viittaavaa, etteivätkö vanhemmat voisivat osallistua vertaistukiryhmään. Puhelimitse käydyt keskustelut olivat luottamuksellisia ja en tuonut niitä asioita missään ryhmäprosessin aikana esille. Vanhemmat itse päättivät mitä asioita haluavat jakaa muiden ryhmäläisten kesken.

Myös useissa oppaissa oli ryhmille mainittu erilaisista säännöistä ja niistä löytyi erilaisia listoja. Itselleni syntyi tunne siitä, että useat säännöt jo itsessään saattavat leimata ihmisiä. Tämän vuoksi ajattelin että ryhmässä ei käytettäisi kohtuuttomasti aikaa sääntöjen tekemiseen vaan ottaisin muutamat ryhmään liittyvät säännöt esille. Näitä oli muun muassa seuraavat: Ryhmäläisten asioista ei puhuta ryhmän ulkopuolella, koska tämä vaikuttaa ehdottomasti ryhmän luottamuksellisen ilmapiirin rakentumiselle. Sitten toisena asiana oli, että meidän tulee ymmärtää ja hyväksyä jokaisen nuoren ja perheentilanne ainutkertaisuudessaan ja se mikä sopii minulle tai perheelleni ei välttämättä sovellu toiselle. Tämä liittyy vahvasti toisten kunnioittamiseen. Kolmantena sääntönä oli, että jos on estynyt saapumaan ryhmään ilmoittaa siitä ohjaajalle. Toisaalta ennakoon sovitut säännöt voivat helpottaa mahdollisten ongelmien käsittelyä, mutta itse kuitenkin ajattelin että mahdollisiin ongelmiin voi puuttua jos niitä ilmenee. Ennakoon sovitulla säännöilläkään ei täysin pystytä turvaamaan, ettei jotain ongelmaa tai ristiriitaa voisi ryhmäprosessin aikana muodostua.

4.3 Ryhmätoimintaan osallistuneet vanhemmat

Ryhmään osallistui viisi vanhempaa, joiden nuori oli huostaan otettu ja sijoitettu lastensuojelulaitokseen. Kaikki ryhmään osallistuneet olivat nuorten biologisia äitejä. Heidän kodin ulkopuolelle sijoitetut nuoret olivat 14-17 vuotiaita. Muutaman nuoren sijoitus oli tapahtunut lähikuukausien aikana ja kolme nuorta oli ollut pidempään sijoitettuna kodin ulkopuolelle. Ryhmään osallistuneita vanhempia yhdisti huoli omasta lapsesta ja lapsen tulevaisuudesta, lisäksi kaikki vanhemmat olivat itse hakeneet lastensuojelusta apua. Vanhemmilla oli myös erilaisia kokemuksia avun saamisesta, vanhemmista toiset kokivat saaneensa apua nuoren tilanteeseen ja osalla vanhemmista oli kokemus, ettei lastensuojelussa pystytty riittävästi auttamaan nuorta. Erityisesti tässä korostui muiden erityispalveluiden saatavuus ja riittävyys. Kun kävin vanhempien kanssa keskusteluja ennen ryhmän alkamista, heidän toiveena oli päästä keskustelemaan toisten vanhempien kanssa, joilla on omakohtaista kokemusta nuoren karkailusta sijaishuolto-paikasta.

4.4 Ryhmätoiminnan tavoitteet

Ryhmätoiminnan tavoitteena on antaa vanhemmille mahdollisuus jakaa omia tunteita ja kokemuksia, jotka liittyvät nuoren karkailumiseen sijaishuoltopaikasta. Vertaistuen avulla vanhemmat voivat kokea, että on muitakin vanhempia joilla on samankaltaisia kokemuksia ja tunteita joita nuoren karkailu heissä herättää. Tavoitteena on riittävän turvallinen ja luottamuksellinen ilmapiiri jossa voi aidosti kertoa omista ajatuksista ja tunteista. Tavoitteena on myös saada kokemus siitä, ettei ole yksin tämän asian kanssa. Tavoitteena on löytää onnistumisen kokemuksia omassa vanhemmuudessaan sekä luoda toivo tulevaisuuteen, että asiat voivat kääntyä vielä parempaan suuntaan. Lisäksi tavoitteena on pohtia asiaa nuoren näkökulmasta käsin ja kuinka suhdetta omaan nuoreen voisi vahvistaa.

5 Ryhmätapaamisten suunnittelu ja toteutus

Haasteena oli aluksi saada ryhmää kasaan, vaikka olimme ryhmää markkinoineet Voikukkia.fi -internetsivuilla ja lähettäneet ryhmäkutsun (Liite 1) Voikukkia-ohjaajille, lastensuojelun sosiaalityöntekijöille ja perhetyöntekijöille. Päädyimme jatkamaan ryhmään ilmoittautumista vielä, koska määräaikaan mennessä ilmoittautuneita vanhempia oli vain yksi. Hanna Hägglund Voikukkia-hankkeesta oli suurena apuna ryhmän markkinoinnissa ja pystyi siinä hyödyntämään omia verkostojaan. Lopulta ryhmään ilmoittautui viisi vanhempaa ja maksimissaan ryhmään olisi voinut osallistua kuusi vanhempaa. Ryhmän kokoa suunnitellessa tulin siihen johtopäätökseen, että kuusi henkilöä on maksimi ryhmän koko. Jotta kaikille osallistujille jäisi riittävästi aikaa omaan puheenvuoroon ja kysymyksille sekä toiminnalle.

Alustavasti ryhmän piti alkaa 7.10.2014 mutta kahdella ryhmään ilmoittautuneella vanhemmalla oli silloin työeste, joten ryhmän alkamisajankohtaan jouduttiin siirtämään, jotta kaikki vanhemmat pääsivät ensimmäiseen tapaamiseen. Ryhmä alkoi 21.10.2014 ja loppui 25.11.2014 ja ryhmätapaamisia oli yhteensä viisi kertaa. Sovimme vanhempien kanssa alustavista että pidetään varalla 25.11.2014 päivä, jos heillä on halukkuutta jatkaa ryhmää vielä silloin. Alustavasti ryhmätapaamisen viimeinen kerta oli tarkoitus pitää 18.11.2014, mutta ryhmän aloittaminen viivästyi viikolla. Näin ollen halusin kuitenkin tarjota vanhemmille yhteensä viisi ryhmäkertaa ja tämä sopi myös Hannalle. Lähetin aina edellisenä päivänä vanhemmille muistutus tekstiviestin, että ryhmä kokoontuu seuraavana päivänä. Ryhmä kokoontui tiistaisin kaksi tuntia kerrallaan. Toisella kertaa poikkeuksellisesti tavattiin maanantaina kolmen tunnin ajan, silloin Pauliina Levamo ohjasi draamaa ryhmässä, johon myös itse osallistuin tarkkailijan ja avustajan roolissa.

Ennen ryhmätapaamisia saavuin tuntia ennen ryhmäläisiä paikanpäälle, jolloin laitoin tilan valmiiksi vanhemmille. Panostin tarjoilujen esille panoon ja olin tuonut paikalle astioita, pöytäliinan ja tuikkuja. Esteettisyydellä voidaan myös osaltaan luoda vanhempia kunnioittava ja arvostava ilmapiiri.

5.1 Ensimmäinen ryhmätapaaminen

Ensimmäiselle tapaamiselle olin varannut riittävästi aikaa siihen, että kaikki saavat rauhassa kertoa omasta tilanteestaan muille ryhmäläisille. Ensimmäisen tapaamisen tavoitteena oli, että vanhemmat kokisivat itsensä tervetulleeksi ryhmään ja ryhmän ilmapääpiiri muodostuisi mahdollisimman luottamukselliseksi. Olimme Hannan kanssa sopineet, että hän aluksi lyhyesti esittelee itsensä ryhmäläisille ja kertoo samalla Voikukkiahankkeen toiminnasta ja siirtyy sen jälkeen omiin tehtäviinsä. Hanna kertoi ryhmäläisille, että hänet tavoittaa huoneestaan, jos vanhempi esimerkiksi haluaa pitää tauon ryhmän aikana. Hannan kanssa olimme etukäteen sopineet, jos jollekin vanhemmalle tulee ryhmässä sietämätön olo, voi vanhempi mennä Hannan kanssa keskustelemaan. Koska ohjasin ryhmää yksin, oli varasuunnitelma hyvä olla olemassa. Ryhmässä voin nousta yllättävän voimakkaita tunteita ja olo ryhmässä saattaa käydä ylivoimaiseksi.

Jaoin vanhemmille materiaalia kotiin luettavaksi, kirjan ”Kun joka makaroniin pitää mahtua pöytätävät” Hetkiä ja tarinoita huostaan otettujen lasten vanhempien elämästä, Suomen kasvatus- ja perheneuvontaliiton jäsenlehden Kasper, jonka teemana oli Voikukkia-verkostohanke sekä Oppaan vanhemmille, huostaanottotilanteeseen, jonka olivat kirjoittaneet vanhempainraatilaiset. Lisäksi olin tulostanut vanhemmille ryhmän aikataulun ja yhteystiedot poissaoloilmoituksia varten. Keskustelimme ryhmän säännöistä ja varmistin sopivatko ne kaikille vanhemmille.

Tämän jälkeen jokainen vanhempi sai kertoa omasta tilanteestaan juuri sen verran kuin halusi jakaa toisille ryhmäläisille. Ryhmässä heräsi voimakkaita tunteita kuten valtavaa surua ja huolta omasta lapsesta. Yksi vanhemmista totesi, ”kuinka helpottavaa on puhua näinkin vaikeista asioista vieraiden ihmisten kanssa”. Aina myöskään vanhemman ei ole helppo jakaa kokemuksia ystävien tai sukulaisten kanssa. Vanhemmat kokivat, että tässä ryhmässä toinen ymmärtää miltä tuntuu elää sen huolen, surun, pelon ja pettymysten kanssa. Vanhemmat myös pohtivat sitä, kuinka on jouduttu oman nuoren kanssa tilanteeseen, että ainut keino on auttaa omaa nuorta, on hakea apua lastensuojelusta. ”Eihän tämmöistä tilannetta olisi koskaan voinut aavistaa omalle kohdalle tapahtuvan, että oma lapsi joudutaan huostaan ottamaan ja sijoittamaan kodin ulkopuolelle”.

Kun kaikki ryhmäläiset olivat ehtineet kahvittelun lomassa kertoa omaa tarinaansa, niin lopuksi kerroin itse omista kokemuksista jotka liittyivät nuoren huostaanottoon ja kar-

kailemiseen, sekä kuinka asiat voivat kääntyä myönteiseen suuntaan. Vaikka jossain vaiheessa itselläni olikin tunne, ettei suhde nuoreen koskaan enää parane. Oman kokemuksen kautta halusin välittää vanhemmille uskoa ja toivoa tulevaisuuteen. Kaksi tuntia kului todella nopeasti ja oli aika päättää ensimmäinen tapaaminen ja kysyä vanhempien ajatuksia ensimmäisestä tapaamisesta. Lopuksi muistutin, että seuraavalla tapaamisella Pauliina Levamo tulee ohjaamaan draamaa ryhmäämme.

5.2 Toinen ryhmätapaaminen

Toiseen ryhmätapaamiseen ei kaksi vanhempaa päässyt osallistumaan. Vanhemmat lähettivät terveisiä muille ryhmäläisille ja pahoittelivat, etteivät päässeet mukaan tälle kerralle. Ryhmätapaaminen alkoi rutiineiksi muodostuneella kahvin ja välipalan nauttimisella. Välipalan merkitys korostui, koska suurin osa vanhemmista saapui paikalle suoraan töistä eivätkä he olleet ehtineet syödä päivällistä. Samalla kävimme läpi edellisen kerran mietteitä ryhmästä ja kysyin oliko vanhemmille noussut edelliseltä tapaamiselta joitain kysymyksiä.

Tämän jälkeen draaman ohjaaja Pauliina otti ryhmän ohjaamisen vastuulleen. Pauliina kertoi omasta koulutuksestaan ja työhistoriastaan ryhmäläisille. Lisäksi hän kertoi draama harjoituksista ja kuinka niitä voidaan hyödyntää erilaisten ryhmien kanssa. Yhdellä vanhemmalla olikin aiempaa kokemusta draama harjoituksista, mutta meille muille harjoitukset olivat uusi kokemus. Draaman avulla voidaan tarkastella ja tutkia erilaisia tilanteita ja asioita ja näin saada asioihin uudenlaisia näkökulmia. Vanhemmat saivat valita mitä asiaa haluavat draaman avulla tutkia ja yhteisymmärryksessä tutkimme vanhemman ja nuoren välistä suhdetta. Vaikka kaikki eivät osallistuneet rooleihin, me muut toimimme avustajina ja tarkkailijoina. Draamatyöskentelyn jälkeen kaikki saivat kertoa mitä ajatuksia ja tunteita työskentely itsessään herätti. Pauliina vielä mainitsee, että prosessi saattaa jatkua vielä ohjauskerran jälkeen ja omista tunteista ja ajatuksistaan voi jakaa seuraavalla ryhmätapaamisella.

Itselläni oli edellisen ryhmäkerran jälkeen syntynyt vahva tunne, että vanhemmat saattaisivat hyötyä seuraavanlaisesta kotitehtävästä: Jossa tietoisesti muistellaan onnistumisen kokemuksia omassa vanhemmuudessa ja keskustellaan näistä onnistumisista kolmannella ryhmätapaamisella.

5.3 Kolmas ryhmätapaaminen

Tämän ryhmäkerran tavoitteena on tuoda näkyväksi asioita, joissa vanhemmat ovat onnistuneet. Halusin vanhempien löytävän tehtävän kautta myös niitä vahvuuksia itseltään, joita heissä on. Positiiviset asiat saattavat niin herkästi unohtua siinä vaiheessa, kun ihminen elää vaikeaa elämänvaihetta. Yksi vanhemmista ei päässyt tähän tapaamiseen. Olimme puhelimitse keskustelleet asiasta, hänen kotona asuvan nuoren koulussa oli samaan aikaan vanhempainilta. Vanhempi oli harmissaan kun ei pääse tapaamiseen. Usein sisarukset jäävät liian vähälle huomiolle, koska vanhemman resurssit kuluvat sijaishuollossa olevan lapsen asioiden kanssa. Tämän takia pidin tärkeänä, että vanhempi osallistuu vanhempainiltaan ja erityisesti kun nuori siellä esiintyykin.

Ryhmä alkoi taas kahvittelulla ja välipalalla, jonka lomassa kyselin mielteitä edelliseltä tapaamiselta. Kerroimme muille ryhmäläisille miten olimme kokeneet draamaharjoitukset ja millaisia tunteita se oli herättänyt. Tämän jälkeen jokainen vanhempi sai kertoa kuulumiset ja sen jälkeen paneuduimme kotitehtävään. Olin lähettänyt kahdelle vanhemmalle sähköpostitse kotitehtävän, jotka eivät olleet päässeet edelliselle tapaamiselle. Kävimme kotitehtävää läpi siten, että jokainen sai vuorollaan jakaa muille ryhmäläisille, millaisissa asioissa on onnistunut vanhemmuudessaan.

Vanhemmat olivat eri tavoin työstäneet tehtävää, esimerkiksi toiset toivat valokuvia mukanaan ja niiden kautta kertoivat omia onnistumisiaan vanhemmuudessaan, valokuvien lisäksi yksi äiti oli kirjoittanut vihkoon onnistumisen kokemuksia ja luki osan niistä muille ryhmäläisille. Toiselle vanhemmalle oli luontevaa kertoa onnistumisiaan ilman valokuvia. Yksi vanhemmista koki tehtävän vaikeana, koska se herätti niin voimakkaita tunteita. Tämä ei johtunut siitä, ettei niitä onnistumisia olisi vanhemmuudessa ollut, vaan juuri siksi kun niitä onnistumisen kokemuksia oli niin paljon ollut.

Tämä tapaaminen nosti paljon tunteita kaikissa ryhmäläisissä ja ohjaajassa, kuten iloa onnistumisista, joka toi toivoa tulevaisuuteen ja toisaalta valtavaa surua ja ikävää. Edellisellä kerralla oli nuoren itsenäistyminen noussut esille ja tämä teema sivuttiin tälläkin kertaa. Kaksi tuntia kului taas todella nopeasti ja oli aika päättää ryhmätapaaminen.

5.4 Neljäs ryhmätapaaminen

Kaikki vanhemmat pääsivät tapaamiseen ja tämän kerran tehtävänä oli askarrella omalle nuorelle kortti. Tapaaminen alkoi niin kuin aiemmat kerrat, eli kahvitelulla ja välipalalla. Tämän jälkeen kävimme läpi edellisen ryhmätapaamisen mietteitä ja vanhemmat saivat tämän jälkeen kertoa omat kuulumiset muille ryhmäläisille.

Olin tätä ryhmäkertaa varannut askartelutarvikkeita; kimalleliimoja, erilaisia koristeita, kyniä ja korttipohjia. Tarkoituksena oli askarrella omalle nuorelle kortti, jossa vanhempi voi kuvailla kuinka tärkeä nuori on vanhemmalle. Tehtävän annossa mainitsin, ettei korttiin laiteta mitään omia toiveita nuorta kohtaan, vaan keskitytään niihin positiivisiin asioihin mitä nuori vanhemmalle merkitsee. Sivupöydälle olin laittanut ennen ryhmän alkua kaikki kortteihin tarvittavat materiaalit, josta sai käydä niitä hakemassa.

Vanhemmat työstivät kortteja ja lopputuloksena niistä syntyi upeita kortteja, joissa kuvattiin esimerkiksi nuorelle kuinka tärkeä ja rakas hän on vanhemmalle. Lopuksi ihastelimme vanhempien tekemiä kortteja ja sovimme, että he voivat seuraavalla tapaamisella kertoa kuinka kortin saajat niihin olivat reagoineet. Haikeuden tunnetta oli selvästi havaittavissa, koska seuraava tapaaminen olisikin jo viimeinen. Yksi vanhemmista ei tulisi pääsemään viimeiselle tapaamiselle työesteen vuoksi, joten hänet hyvästelimme tällä kertaa.

Tähän asti kaikissa ryhmätapaamisissa olimme keskustelleet vanhemman omasta jaksamisesta sekä kuinka siihen pystyy itse vaikuttamaan. Vanhemman pitäessään omasta hyvinvoinnistaan huolta, hän kykenee silloin paremmin vastaamaan oman nuorensa tarpeisiin. Vanhemman hyvinvointi koostuu erilaisista asioista, kuten huolehtimalla riittävästä unesta, monipuolisesta ruokavaliosta, sosiaalisista suhteista ja erilaisten harrastusten ylläpitämisestä. Osa vanhemmista koki työn omaksi voimavarakseen. Korostin vanhemmille, että heillä on lupa ja oikeus nauttia sellaisista asioista, jotka tuottavat heille mielihyvää. Monesti vanhempi saattaa kokea, että hänellä ei ole lupa nauttia elämästä, koska lapsi on sijoitettu kodin ulkopuolelle. Kuitenkin nämä kaikki edellä mainitut seikat vaikuttavat vanhemman jaksamiseen ja hyvinvointiin.

5.5 Viides ryhmätapaaminen

Edellisen kerran jälkeen huomasin, kuinka vanhemmat olivat paljon ajatuksissani ja työstin ryhmän lopettamiseen liittyviä tunteita. Olinhan tavallaan saanut kulkea heidän mukanaan pienen matkaa ja olla mukana avoimessa ja vastavuoroisessa dialogisessa vuorovaikutussuhteessa. Se luottamuksellisuus ja toisia tukeva ja kannustava ilmapiiri oli itsellenikin ohjaajana merkittävä kokemus.

Tapaaminen alkoi taas rutiiniksi muodostuneella kahvittelulla ja välipalalla, jonka aikana keskustelimme ryhmän lopettamiseen liittyvistä tunteista sekä vaihdettiin kuulumisia. Kävimme myös läpi kuinka nuoret olivat suhtautuneet vanhempien askartelemiin kortteihin. Tällä ryhmäkerralla havaittavissa oli haikeutta ryhmän loppumisesta ja se tuli paljon keskusteluissa esille. Yksi vanhemmista totesikin ”yllättävää on kuinka aivan vieraista ihmisistä tulee näin lyhyessä ajassa niin merkittäviä”. Vanhemmat toivat myös esille sitä, että olisi todella vielä mukava joskus tavata uudestaan ja vaihtaa kuulumisia sekä kuinka asiat ovat nuorten kohdalla edenneet.

Tavoitteena viimeiselle ryhmäkerralle oli pohtia omia vahvuuksia vanhemmuudessa sekä millaisia asioita tai ominaisuuksia haluaisi saada lisää omaan vanhemmuuteen. Tämän aiheen käsittelyyn olin suunnitellut käytettävän Pesäpuu ry Vahvuuskortteja, joiden käyttöä voi soveltaa monin tavoin. Korttien käyttöohjeisiin tulee tutustua ennen niiden käyttöä ja tämän jälkeen arvioida kuinka niiden käyttöä soveltaa ryhmässä. Mielestäni Vahvuuskortit sopivat myös aloittelevalle ryhmänohjaajalle. Ryhmässä käyimme kortteja siten, että vanhemmat saivat valita sellaisen kortin, joka heidän mielestään kuvaa parhaiten tällä hetkellä omaa vahvuutta omassa vanhemmuudessa. Sen jälkeen valitaan toinen kortti millaista asiaa tai ominaisuutta haluaisi kehittää tai saada lisää omaan vanhemmuuteen.

Kun kaikki vanhemmat olivat rauhassa saaneet valita kortit, tämän jälkeen jokainen sai vuorollaan kertoa miksi oli juuri nämä kortit valinnut. Lopuksi oli varannut aikaa, että vanhemmat ehdivät täyttää ryhmään liittyvän loppupalautelomakkeen. Jotta vanhemmat vastaisivat rehellisesti ja avoimesti myös silloin kun heillä on annettavana kriittistä palautetta ryhmätöinnistä, olimme sopineet että vanhemmat palauttavat lomakkeen suoraan Hannalle. Vanhemmalle joka eli estynyt tulemaan viimeiseen ryhmätapaamiseen, olin sopinut että lähetän sähköpostitse linkin loppupalautekyselyyn. Sovimme

että, Hanna syöttää myöhemmin vastaukset wepropoliin ja lähettää loppupalautusraportin minulle (Liite 2).

Oli tullut aika päättää viimeinen ryhmätapaaminen ja kiittää kaikkia vanhempia siitä luottamuksesta ja osallistumisesta ryhmätoimintaan. Vanhemmat nostivat uudestaan esille toiveen, että ryhmä voisi tulevaisuudessa vielä kerran kokoontua. Ryhmässä sovittiin, että järjestetään vielä keväälle yksi vapaamuotoinen tapaaminen, jolloin on mahdollisuus vaihtaa ajatuksia ja kuulla kuinka nuorten kohdalla asiat ovat edenneet. Yleensä kun ryhmä on päättynyt vanhemmat vievät astioita keittiöön ja sen jälkeen lähtevät laittamaan päällysvaatteita ylleen. Mutta tällä viimeisellä tapaamisella kaikki vanhemmat jäivät vielä hetkeksi kanssani keittiöön ja yksi vanhemmista sanoi ”ettei tämä ihana tunne loppuisi” Yksi vanhemmista ehdotti perustettavan salaisen Facebook-ryhmän, jossa voi kirjoitella kuulumisia jatkossa. Vanhempi joka ryhmänperustamisista ehdotti, otti vastuulleen Facebook-ryhmän perustamisen.

Ohjaajana oli ilo seurata kuinka vanhemmat kunnioittivat ja kannustivat toisiaan ryhmäprosessin aikana. Vaikka ryhmäprosessin aikana nousi esille kipeitäkin asioita ja tunteita, niin samalla myös oli havaittavissa huumoria, iloa ja naurua. Ohjaajana sain kokea ja olla osallisena sellaisessa ryhmässä, jossa on havaittavissa aitoa välittämistä ja rakkautta lasta kohtaan. Lämmin kiitos kuuluukin näille äideille, jotka mahdollistivat tämän ryhmäprosessin.

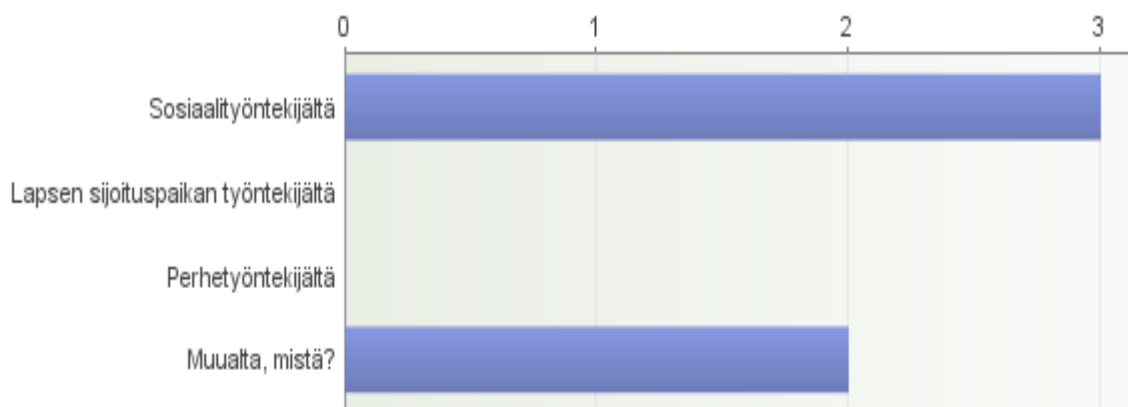
6 Palaute ryhmän toiminnasta

Ryhmän päätteeksi ryhmään osallistuneet vanhemmat täyttivät loppupalautekyselyn (Liite 3). Kysely oli jaettu kolmeen osioon, jotka koostuivat aiheista taustatiedot, ryhmätapaamiset ja palaute ryhmän toiminnasta. Alla olevat taulukot kuvaavat vanhempien vastauksia vertaistukiryhmä toiminnasta. Vanhempien vapaamuotoiset vastaukset ovat kirjoitettu kysymysten alle sisennettynä.

TAUSTATIEDOJA

1. Mistä tai keneltä sait tietoa ryhmästä?

Vastaajien määrä: 5

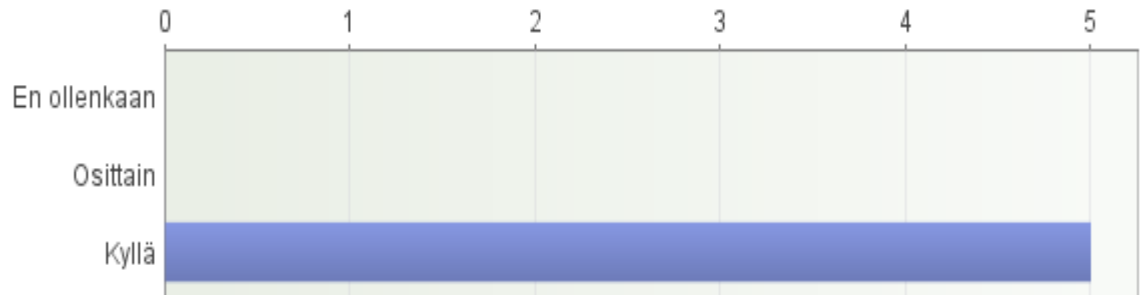

Suurin osa vastanneista oli saanut tietoa ryhmästä sosiaalityöntekijältä. Yksi vanhemmista oli saanut tietoa alkavasta ryhmästä Voikukkia- verkostohankkeen työntekijältä ja yksi vanhemmista taas löysi tiedon Voikukkia- verkostohankkeen internetsivuilta. Yksikään vanhempi ei ollut saanut tietoa ryhmästä lapsen sijoituspaikan työntekijältä tai perhetyöntekijältä.

RYHMÄTAPAAMISET

2. Koitko ensimmäisellä ryhmätapaamisella olosi tervetulleeksi?

Vastaajien määrä: 5

Kaikki viisi vastannutta vanhempaa kokivat ensimmäisellä kerralla olevansa tervetulleita ryhmään.

3. Voit tarkentaa vastaustasi vapaamuotoisesti.

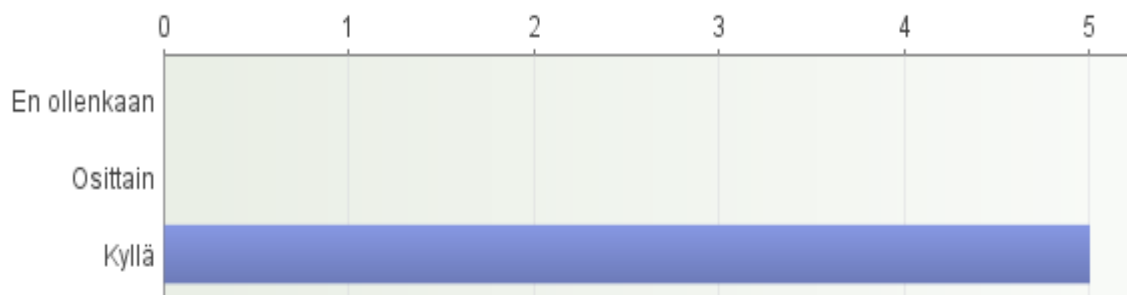
Vastaajien määrä: 4

Vanhemmat vastasivat kysymykseen seuraavanlaisesti:

- Koin oloni erittäin tervetulleeksi, koska juttelimme ryhmänohjaajan kanssa etukäteen ja koska ryhmässä oli ihmisiä, joiden elämäntilanteet sekä koskettivat, että muistuttivat kovasti omaani.
- Ennen ryhmää en oikein tiennyt, mitä odottaa.
- Ihana nähdä muita jotka on kokenut saman.
- Lämmin ihana tunnelma, vaikeista aiheista huolimatta.
- Ryhmänohjaajan ensikontakti puhelimitse jo tuntui mukavalle ja luottamusta herättävälle. Ystävällisyys ja kuulluksi tuleminen heti ensimmäisellä tapaamisella oli luontevaa ohjaajan ja muiden ryhmäläisten puolelta. Ja notkuva pöytä herkkuihin yllätti kovasti.

4. Oliko ryhmän ilmapiiri riittävän turvallinen ja luottamuksellinen?

Vastaajien määrä: 5

Jokaisen vastanneen mielestä ryhmän ilmapiiri oli riittävän turvallinen ja luottamuksellinen.

5. Voit kuvailla ryhmän ilmapiiriä vapaamuotoisesti.

Vastaajien määrä: 3

Vanhemmat vastasivat kysymykseen seuraavanlaisesti:

- Ryhmän ilmapiiri oli lämminhenkinen, lojaali ja tukeva. Oli yllättävän helppoa puhua vaikeistakin asioista ja jopa itkeä yhdessä. Ryhmää tulee ikävä!
- Ihanan lämminhenkinen.
- Tuntui heti ensimmäisellä kerralla, että tämä ryhmä tietää miltä toisesta äidistä tuntuu. Ilmapiiri oli avoin ja tuntui, että tälle ryhmälle voin kertoa perheen ja nuoren asioista luottamuksellisesti.

6. Miten koit draamaharjoitukset? Kuvaile ajatuksiasi vapaamuotoisesti.

Vastaajien määrä: 5

Ryhmään tuli ulkopuolinen draamanohjaaja, joka vastasi ja ohjasi ryhmässä draamaa.

Vanhemmat vastasivat kysymykseen seuraavanlaisesti:

- En ollut paikalla työesteen vuoksi
- Oli vaikuttava. Asiat jäi pyörimään päähän. Hokasin vasta seuraavana päivänä.
- Se oli hyvä - avaava. Ohjaaja tuntui turvalliselle ja lempeälle yhtä aikaa. Lisää ymmärrystä, kun asettuu toisen asemaan ja rooliin.
- En ollut paikalla.
- Vahva samaistuminen tunteen tasolla äitiin ja poikaan onnistui melko hyvin. Draamaharjoittelu tunteiden käsittelynä aivan loistava. Ohjaaja oli hyvä. Osasi tulkita hyvin ryhmäläisiä ja johdatella hyvin eteenpäin draamassa.

7. Oliko kolmannella tapaamisella annettu kotitehtävä hyödyllinen? Kuvaile ajatuksia ja tunteita, joita tehtävä sinussa herätti.

Vastaajien määrä: 5

Vanhemmat vastasivat kysymykseen seuraavanlaisesti:

- Minulle tämä tehtävä oli aika vaikea, koska tunteet olivat kovin pinnassa. Kuitenkin reflektiona se toimi hyvin ja voimaannuttavasti.
- Oli tosi hyödyllinen. Kiva mennä välillä vanhaan muistelemaan hyviä hetkiä ja onnistumisia.
- En tehnyt.
- Herätti osin lämpimiä ja osin kipeitä muistoja.
- Oli hyödyllinen. Kaiken sumun ja tapahtuneen jälkeen teki hyvää muistella menneitä ja saada vahvistusta sille, että olen ollut hyvä äiti ja olen edelleen. Kuvien katselu herätti surua ja kaipuuta menneeseen. Herätti myös kysymyksiä mitä olisin voinut tehdä toisin?

8. Miten koit neljännen tapaamisen askartelutehtävän?

Vastaajien määrä: 5

Vanhemmat vastasivat kysymykseen seuraavanlaisesti:

- Oli ihanaa askarrella lapselle. Luulen että tyttäreni yllättyi, mutta ilahtui kortin saatuaan. Hyvä muistutus siitä, miten pienet eleetkin ovat tärkeitä.
- Oli mukava. Kiva antaa aito lämmin kortti mitä tunki ja ajatteli.
- Kortin tekeminen oli hauskaa. Askartelu on innostavaa.
- Askartelu pitkästä aikaa oli kivaa ja tuotoksen vastaanottaja oli kiitollinen ja yllättynyt.
- Hyvälle. Ajatella hyviä puolia lapsesta ja välittää kortin avulla välittämistä, mitä ei varmaan koskaan tule riittävästi ilmaistua.

9. Kuinka koit viimeisen tapaamisen vahvuuskortti-tehtävän?

Vastaajien määrä: 5

Vanhemmat vastasivat kysymykseen seuraavanlaisesti:

- En ollut tehnyt tehtävää koskaan aikaisemmin. Kuitenkin "oikeiden" korttien löytäminen oli vaivatonta ja valinnan sanoiksi pukeminen oli hyödyllistä.
- Ihan hyvänä. Tavoitteita tulevaan, mihin suuntaan mennään.
- On ihan hyvä pohtia tarkemmin mitä tarvitsee ja missä on nyt.
- Vahvuuskortit avaa tehokkaasti omia ajatuksia ja tunteita.

10. Mitä tunteita ryhmän lopetus sinussa herätti?

Vastaajien määrä: 5

Vanhemmat vastasivat kysymykseen seuraavanlaisesti:

- Haikeutta. Samalla tunnen saaneeni paljon. Toivon törmääväni näihin naisiin joskus jossain. Haluaisin mielelläni kuulla, miten heidän perheissään jatkossa menee.
- Jää vähän haikea ja tyhjä olo kun loppuu.
- Vähän haikeaa, mutta kaikki loppuu aikanaan.
- Todella haikeita. Tulen kaipaamaan tätä ryhmää.
- Haikea fiilis, että nyt jo loppui, enkä saa kuulla mitä muille kuuluu. Mutta hyvä, että fb ryhmä perustettiin.

PALAUTE RYHMÄN TOIMINNASTA

11. Oliko ryhmätapaamisten määrä riittävä?

Vastaajien määrä: 5

Suurempi osa vastanneista oli sitä mieltä että ryhmätapaamisia olisi saanut olla enemmän. Kaksi vastaajaa oli sitä mieltä, että viisi ryhmäkertaa oli riittävä määrä.

12. Jos vastasit ei, niin mikä olisi mielestäsi ollut sopiva ryhmätapaamisten määrä?

Vastaajien määrä: 5

Vanhemmat vastasivat kysymykseen seuraavanlaisesti:

- Olisi voinut olla enemmänkin, toisaalta näihin kertoihin oli helppo sitoutua, pidempään ryhmään se olisi voinut olla vaikeampaa, koska illat ovat kiireisiä.
- Vielä yksi tapaaminen keväälle.
- Vastasin kyllä. Tosin voisi olla enemmänkin.
- Muutaman olisi voinut suunnitella keväälle. Jotta olisi kuullut kuinka muiden elämät lasten kanssa on edennyt.
- 8-10. Asioiden ja tunteiden käsittely tuntui jäävän kesken

13. Saitko ryhmästä tukea?

Vastaajien määrä: 5

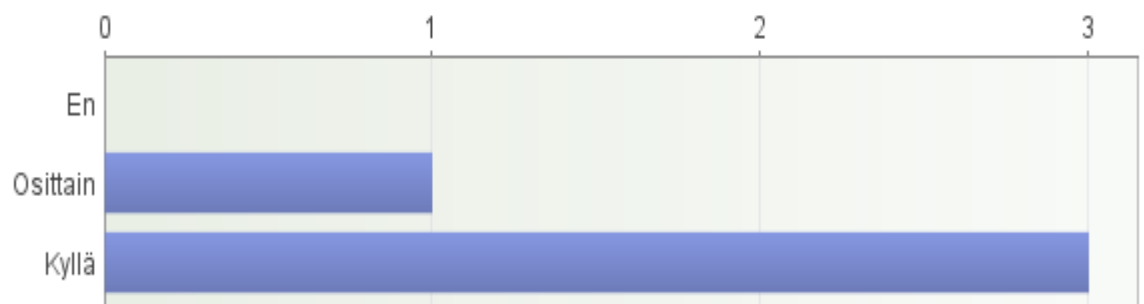
Jokainen vastanneista vanhemmista kokivat saaneensa ryhmätoiminnasta tukea itselleen.

14. Jos vastasit ei, voit kuvailla millaista tukea olisit kaivannut enemmän?

Ei vastauksia.

15. Koitko tullesi ryhmässä riittävän kuulluksi?

Vastaajien määrä: 4

Kolme vanhemmista koki tulleensa riittävän kuulluksi ryhmäprosessin aikana. Yksi vastanneista vanhemmista koki, että hän tuli vain osittain kuulluksi.

16. Voit vapaamuotoisesti kuvailla vastaustasi.

Vastaajien määrä: 5

Vanhemmat vastasivat kysymykseen seuraavanlaisesti:

- Puhuin itse paljon, ja toivon että annoin muille riittävästi tilaa.
- Pitää arvostaa itseään ja olla armollinen. Parhaamme ollaan tehty.
- Ryhmä on tarpeeksi pieni, jotta kaikille on tarpeeksi tilaa ja aikaa. Kaikkien puhetta kuunnellaan arvostavasti.
- Vertaistuki on tukimuodoista ehkä tärkein.
- Ehkä itsekään ei osannut kertoa tarpeeksi selkeästi tunteistaan ja siten olisi saanut enemmän vuoropuhelua osakseen. Toki joka kerralla jokainen sai kertoa kuulumisia, mikä tuntui hyvälle.

17. Mitä muuta olisit toivonut ryhmänohjaajalta tai ryhmätapaamisilta?

Vastaajien määrä: 4

Vanhemmat vastasivat kysymykseen seuraavanlaisesti:

- Toivoisin vielä yhtä tapaamista keväälle. Miten asiat on mennyt eteenpäin.
- Ehkä tunteiden käsittelyä olisi voinut olla enemmän - teemoittain, esim. suru, avuttomuus, viha, pettymys, toiveikkuus.
- Enemmän tapaamisia.

18. Millaista palautetta haluaisit antaa ryhmänohjaajalle?

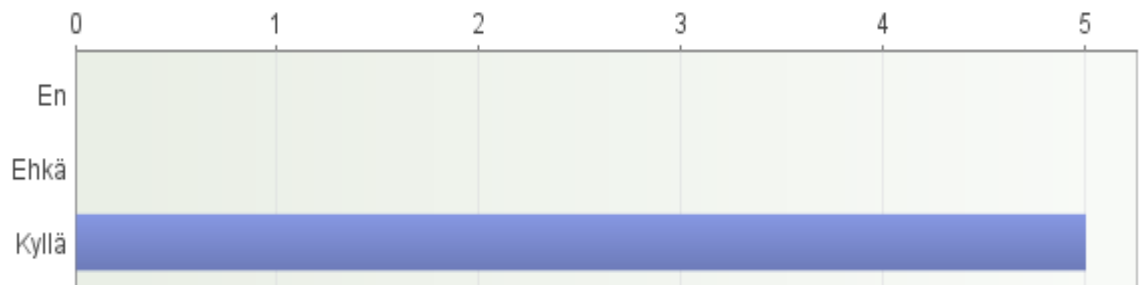
Vastaajien määrä: 5

Vanhemmat vastasivat kysymykseen seuraavanlaisesti:

- Ryhmänohjaaja oli mahtava! Sekä asiantunteva että omat tunteet mukaan tuova.
- Ryhmänohjaaja oli ihana. Hyvin vedetty. Jää ikävä.
- On tosi hyödyllistä kun voi peilata omia kokemuksia toisten samankaltaisiin kokemuksiin. Hatkailu sai perspektiiviä, laajemman kuvan. Auttoi löytämään hyviä ja huonoja puolia.
- Ihana ihminen! Tsemppiä!
- Vahvaa eläytymistä ryhmäläisten tunteisiin. Ja hyvä, että oli omakohtaista kokemusta huostaanotosta. Se antoi uskottavuutta. Vahvisti myös tunnetta, että tästä voidaan selviytyä. Ja iso kiitos Päivikki ryhmän perustamisesta. Tämä oli ensimmäinen kerta kun sai puhua samaa kokeneiden kanssa ja se antoi voimia jaksamaan.

19. Suositteletko toiselle vanhemmalle osallistumista vastaavanlaiseen ryhmään?

Vastaajien määrä: 5

Jokainen vanhemmista oli sitä mieltä, että olisivat valmiita suosittelemaan vastaavanlaista ryhmää toisille vanhemmille.

7 Pohdinta ja johtopäätökset

Olen vilpittömästi iloinen siitä, että uskalsin perustaa vanhemmille ohjatun vertaistukiryhmän, vaikka aluksi oli haasteena saada vanhempia mukaan ryhmään. Itselleni oli yllätys, että ryhmänhenki muodostui niin luottamukselliseksi ja avoimeksi. Dialoginen vuorovaikutus näkyi ryhmäprosessin aikana ja kuinka vanhemmat kunnioittivat toinen toisiansa. Kaikilla oli mahdollisuus kertoa asioista ja tunteistaan, ilman että ryhmässä olisi vallinnut kielteinen henki. Erilaisten äänien tuleminen näkyviksi mahdollisti pohtia asioita uusista näkökulmasta käsin ja kaikkien mielipiteitä kunnioitettiin, vaikka itse ei olisi ollut asiasta samaa mieltä.

Ryhmäkertoja olisi palautteiden perusteella pitänyt olla enemmän ja yhden vanhemman kehittämisehdotuksena oli, että kerrat olisivat teemoitettu esimerkiksi, suru, avuttomuus, viha, pettymys ja toiveikkuus. Kaikki palaute oli tärkeää, seuraavien ryhmien perustamisen kannalta. Vertaistukiryhmässä tulee myös antaa riittävästi niille asioille ja tunteille tilaa, joita sillä kerralla ryhmäläiset itse nostavat esiin.

Liian tarkkaan ja struktuurin mukaisesti suunniteltu ryhmätapaaminen voi pahimmillaan johtaa siihen, että ryhmäläiset eivät saa aidosti tuoda omia asioitaan esille. Vertaistukiryhmässä parhaimmillaan toteutuu dialoginen vastavuoroisuus ja moniäänisyys. Jolloin jokainen ryhmäläinen jakaa itse sen verran kuin haluaa toisille ja vastaavasti toiset ryhmäläiset voivat saada itselleen toisilta ryhmäläisiltä sellaista tukea osakseen, jota on lähes mahdotonta saada muualta, kuin joka on kokenut itse vastaavaa omassa elämässään.

Vanhempien kanssa käymäni keskustelut vahvistivat entuudestaan käsitystä siitä, kuinka lastensuojelussa vanhemmat tarvitsevat tukea omaan elämäntilanteeseensa. Lastensuojelussa ei aina ole riittävästi ymmärrystä siitä, kuinka vanhemmat kokevat jäävänsä yksin. Nuoren karkailu sijaishuoltopaikasta aiheuttaa suurta huolta vanhemmissa ja tähän huoleen pitäisi myös vastata paremmin lastensuojelussa. Ohjattu vertaistukiryhmä toimii vanhempien antaman palautteiden perusteella ja toivoisin, että vanhemmille rohkeasti järjestettäisiin erilaisia tuen muotoja.

Lähteet

Buber, Martin 1999. Minä ja sinä. Juva: WSOY.

Ekström, Leena – Leppämäki, Päivi – Vilén, Marika 2002. Vuorovaikutuksellinen tukeminen sosiaali ja terveysalalla. Juva: WSOY.

Kujala, Virpi 2003. Jaetun vanhemmuuden mahdollisuudet. Sijoitettujen lasten vanhempien ryhmätoiminnan opas. Painohäme Oy. Sininauhaliiton Eevan perhe –projekti RAY:n avustamana.

Lastensuojelun käsikirja 2015. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. Verkkodokumentti. <<https://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/huostaanotto>>. Luettu 6.4.2015.

Lehtonen, Irma – Telen, Janne 2013. Lastensuojelun keskusliitto. Hatkassa. selvitys nuorten luvattomista poissaoloista ja sijaishuoltopaikkojen toimintakäytännöistä. Verkkodokumentti. <<http://www.lskl.fi/files/1797/Hatkassa.pdf>>. Luettu 29.4.2014.

Mönkkönen, Kaarina 2002. Dialogisuus kommunikaationa ja suhteenä. Vastaamisen, vallan ja vastuun merkitys sosiaalialan asiakastyön vuorovaikutuksessa. Itä-Suomen Yliopisto. UEF Electronic Publications. <http://epublications.uef.fi/pub/urn_isbn_951-781-933-1/>. Luettu 1.8.2014.

Pehkonen, Aini – Väänänen-Fomin, Marja 2011. Juva: Bookwell Oy.

Pitkänen, Miia 2011a. Ammattilaisten ajatuksia kuntoutumisen tukemisesta lapsen sijoituksen aikana. Sijoituksen aikainen sosiaalityö vanhempien kuntoutumisen tukena – hanke. Verkkodokumentti. <http://www.socca.fi/files/2072/Raportti_ammattilaisten_ajatuksia_lopullinen.pdf>. Luettu 28.4.2014.

Pitkänen, Miia 2011b. Vastuunpaikka! Vanhempien tukeminen lapsen huostaanotossa. Soccan ja Heikki Waris -instituutin julkaisusarja nro 26, 2011.

Selviytyjät - tiimi 2012. Uskomme sinuun - Usko sinäkin. Opas lastensuojeluun sijoitetun nuoren läheisille ja työntekijälle. Keski-Suomen painotuote Oy.

Siitonen, Juha 2013. Yksilön voimaantumisen perusta ja ydintekijät. Teoksessa P. Atjonen (toim.) Työ arvonsa ansaitsee. Juhlakirja 113-vuotisen kajaanilaisen opettajakoulutuksen kunniaksi. Oulu: Oulun yliopisto.

Ryhmäkutsu

Ketään ei saa jättää yksin. Huostaanotettujen ja sijoitettujen lasten vanhemmat tarvitsevat tukea niin alkuperäisen kriisin kuin perheen hajoamisesta johtuvan kriisin käsittelyyn. VOIKUKKIA-verkostohanke tuo esiin vanhempien kokemuksia, kouluttaa ryhmänohjaajia ja kehittää välineitä vanhempien tueksi. Lue lisää: www.voikukkia.fi

Hei, Sinä Vanhempi jonka sijoitettu nuori hatkaa laitoksesta

Olet lämpimästi tervetullut ohjattuun vertaistukiryhmään jakamaan monenlaisia tunteita ja ajatuksia, joita nuoren hatkaaminen sinussa herättää. Ryhmässä voit keskustella luottamuksellisesti toisten samankaltaisessa tilanteessa olevien vanhempien kanssa nuoren sijoituksesta, hatkaamisen aiheuttamasta huolesta ja muista tunteista. Voimme yhdessä pohtia mitkä asiat auttaisivat ja tukisivat sinua tässä tilanteessa. Pääpaino ryhmässä on keskustelulla mutta teemme myös harjoituksia ja eläytymistä, jossa ammattiohjaaja auttaa asettumaan eri rooleihin. Eläytymisen kautta pohdimme, kuinka vanhempana voisit paremmin kohdata ja tukea omaa nuortani tässä haastavassa tilanteessa. Ryhmä on ilmainen ja joka tapaamisessa on tarjolla kahvit sekä välipalaa. Ryhmään mahtuu enintään kuusi osallistujaa.

TAPAAMISAJAT: Tiistai 7.10.2014 klo 17.00-19.00 ryhmän aloitus ja tutustuminen. Tiistai 21.10.2014 klo 17.00-19.00 Maanantai 3.11.2014 klo 16.30-20.30 (Huom! Pidempi aika, eläytymisharjoitukset ohjaa Pauliina Levamo) Tiistai 11.11.2014 klo 17.00-20.00 Tiistai 18.11.2014 klo 17.00-19.00 ryhmän päätös

PAIKKA: Suomen Kasvatus- ja perheneuvontaliitto, Iso Roobertinkatu 1 A 16, 6. kerros, 00120 Helsinki Ryhmän ohjaa sosionomiopiskelija Päivikki Myslirakis Metropolian ammattikorkeakoulusta. Ohjattu vertaistuki ryhmä on osa toiminnallista opinnäytetyötäni. Olen suorittanut VOIKUKKIA-vertaistukiohjaajan peruskoulutuksen vuonna 2012, sekä toiminut kokemusasiantuntijana VOIKUKKIA-verkostohankkeessa vuosina 2012-2014 erilaisissa tehtävissä.

ILMOITTAUTUMISET SEKÄ LISÄTIEDOT RYHMÄSTÄ: Ilmoittaudu 23.9.2014 mennessä ryhmän ohjaaja Päivikki Myslirakisille, puh.050 577 1194, paivikki.myslirakis@metropolia.fi

- Muista mainita erityisruokavaliosta
- Kerro myös jos tarvitset lastenhoitoapua tapaamisten ajaksi
- Kaikkiin tehtäviin ei tarvitse osallistua, mutta ryhmän vuoksi olisi tärkeää, että pääsisit mukaan joka kerralle

Lämpimästi tervetuloa!

Yhteistyössä: Päivikki Myslirakis ja VOIKUKKIA-verkostohanke®

Loppupalautekysely

Vertaistukiryhmän loppupalaute 2014, Hatka-ryhmä

Kiitos osallistumisestasi sijoituspaikasta hatkaavien nuorten vanhemmille tarkoitettuun vertaistukiryhmään! Pyydän sinua täyttämään tämän loppupalautteen. Saan siitä tärkeää tietoa lopputyöhöni sekä ryhmämallin kehittämiseen. Toivon sinun vastaavan rehellisesti ja avoimesti, myös silloin kun sinulla on kriittistä palautetta. Hanna kirjaa vastaukset sähköisesti webropoliin ja saan niistä itselleni koosteen.

Lämmin kiitos osallistumisesta ja palautteestasi!

Päivikki Mysirlakis

TAUSTATIEDOT

1. Mistä tai keneltä sait tietoa ryhmästä?

- ☐ Sosiaalityöntekijältä
- ☐ Lapsen sijoituspaikan työntekijältä
- ☐ Perhetyöntekijältä

Muualta, mistä?

☐

RYHMÄTAPAAMISET

2. Koitko ensimmäisellä ryhmätapaamisella olosi tervetulleeksi?

- ☐ En ollenkaan
- ☐ Osittain

☐ Kyllä

3. Voit tarkentaa vastaustasi vapaamuotoisesti.

4. Oliko ryhmän ilmapiiri riittävän turvallinen ja luottamuksellinen?

- ☐ Ei ollenkaan
☐ Osittain
☐ Kyllä

5. Voit kuvailla ryhmän ilmapiiriä vapaamuotoisesti.

6. Miten koit draamaharjoitukset? Kuvaile ajatuksiasi vapaamuotoisesti.

7. Oliko kolmannella tapaamisella annettu kotitehtävä hyödyllinen? Kuvaile ajatuksia ja tunteita, joita tehtävä sinussa herätti.

8. Miten koit neljännen tapaamisen askartelutehtävän?

9. Kuinka koit viimeisen tapaamisen vahvuuskortti-tehtävän?

10. Mitä tunteita ryhmän lopetus sinussa herätti?

PALAUTE RYHMÄN TOIMINNASTA

11. Oliko ryhmätapaamisten määrä riittävä?

- ☐ Ei
☐ Kyllä

12. Jos vastasit ei, niin mikä olisi mielestäsi ollut sopiva ryhmätapaamisten määrä.

13. Saitko ryhmästä tukea?

- ☐ En
☐ Kyllä

14. Jos vastasit ei, voit kuvailla millaista tukea olisit kaivannut enemmän.

15. Koitko tullessi ryhmässä riittävän kuulluksi?

- ☐ En
☐ Osittain
☐ Kyllä

16. Voit vapaamuotoisesti kuvailla vastaustasi.

17. Mitä muuta olisit toivonut ryhmänohjaajalta tai ryhmätapaamisilta?

18. Millaista palautetta haluaisit antaa ryhmänohjaajalle?

19. Suositteletko toiselle vanhemmalle osallistumista vastaavanlaiseen ryhmään?

- ☐ En
- ☐ Ehkä
- ☐ Kyllä